

זבחים דף מ"ה, קדשי נכרים

א. קרבן נכרי - מקור הדין

1. **ויקרא כ"ב:** " (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו וַיִּנְזְרוּ מִקֹּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קֹדֶשׁ אֲשֶׁר הֵם מִקֹּדְשִׁים לִי אֲנִי ה': (ג) אָמַר אֲלֵהֶם לְדַרְתֵּיכֶם כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זָרְעֶכֶם אֶל הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַה' וְטִמְאַתּוּ עֲלֵיו וַיִּנְכַּרְתֶּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה': ...
 (יז) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יח) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם **אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וְלְכָל נְדֻבֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לְעֹלָה: (יט) לְרִצְנֶכֶם תָּמִים זָכַר בַּבֶּקֶר בַּפְּשָׁבִים וּבַעֲזִים: (כ) כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא תִקְרִיבוּ כִּי לֹא לְרִצּוֹן יִהְיֶה לָכֶם: ... (כה) וּמִיָּד בְּזֶכֶר לֹא תִקְרִיבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֲלֵהָ כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם מוֹם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם: ".
 2. **מנחות, דף ע"ג:** "דתניא: איש - מה ת"ל איש איש? לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראלי".
 3. **פירוש החזקוני ויקרא, שם:** "איש איש פירש"י ללמדך שהכותים נודרים נדרים ונדבות כישראל וא"ת תיפוק לי מדכתיב ומיד בן נכר לא תקריבו מכל אלה דמשמע את אלה לא תקריבו הא תמימים תקריבו אלא י"ל אי לאו איש איש הוה אמינא מאומות העולם שכלל לא תקריבו והמקריב מהן תמימים עובר בלאו ובעלי מומין בלאו ועשה. פירוקא אחרינא אי לאו איש איש הוה אמינא כותים מקריבים תמימים אפילו חטאות ואשמות ת"ל איש איש, לכל נדריהם ולכל נדבותם דוקא נדרים ונדבות יכולים כותים להקריב אבל חטאות ואשמות לא".
 4. **מנחות, שם:** "אשר יקריבו לה' לעולה - אין לי אלא עולה, שלמים מנין? תלמוד לומר: נדריהם, תודה מנין? תלמוד לומר: נדבותם, מנין לרבות העופות והיין והלבונה והעצים? ת"ל: נדריהם לכל נדריהם, נדבותם לכל נדבותם, אי"כ מה ת"ל עולה? עולה - פרט לנזירות, דברי ר' יוסי הגלילי; ר"ע אומר: אשר יקריבו לה' לעולה - אין לי אלא עולה בלבד".
 5. **רמב"ם מעשה הקרבנות, ג' ב':** "ואחד אנשים ואחד נשים או עבדים מביאין כל הקרבנות, אבל העכו"ם אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד שנאמר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם, אפילו עולת העוף מקבלין מן הנכרי אף על פי שהוא עובד ע"ז, אבל אין מקבלין מהן שלמים ולא מנחות ולא חטאות ואשמות, וכן עולות שאינן באות בנדר ונדבה אין מקבלין אותן מן הנכרי כגון עולת יולדת וכיוצא בה מעולות שאינן באות משום נדר ולא משום נדבה".
 6. **רש"י הירש ויקרא, שם:** "איש איש - לרבות את העכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל" (מנחות עג ע"ב). דין זה כלול מאליו גם להלן בפסוק כ"ה, שהרי נאסר לנו שם לקבל קרבן בעל מום מיד בן נכר. אכן מזבח אלוהי ישראל מוכן לקבל את קרבנו של כל אדם; ודבר זה רמזו כבר בפתיחה להלכות הקרבנות: "אדם כי - יקריב". הרשות הנתונה לנכרים להקריב קרבן נדבה רמוזה כאן בקרבן עולה; ללמדנו, שקרבנו של נכרי ראוי רק לעולה: "אשר יקריבו לה' לעולה, אין לי אלא עולה בלבד" (מנחות שם). ואפילו הביא הנכרי את קרבנו לשם שלמים, יש להקריב אותו לעולה. נכרי "לבו לשמים" (שם); והרעיון היסודי של הקרבנות - שאדם מוסר את עצמו לשמים - מצוי בלב הנכרי. אך אין הוא מכיר את הרעיון המיוחד לישראל, הבא לידי ביטוי בקרבן שלמים: כי גם הנאות החיים מתוך שמחה של מצוה - גם בהן ודווקא בהן יש משום עבודת ה'. וכבר הערנו בהזדמנויות רבות על הבדל זה שבין היהדות לאליליות - מבחינת השקפת החיים והרעיון האלוהי".
 7. **מלכים א' ח':** " (לח) כֹּל תִּפְלָה כֹּל תַּחֲנֹה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל הָאָדָם לְכָל עֲמֻדָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּ אִישׁ נִגַע לָבָו וּפְרֵשׁ כְּפָיו אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: (לט) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שִׁבְתֶּךָ וְסִלַּחְתָּ וְעִשִׂיתָ וְנָתַתָּ לְאִישׁ כַּכּוֹל דְּרָקִיו אֲשֶׁר תִּדְעֵהוּ אֶת לָבָו כִּי אַתָּה יְדַעְתָּ לְבַדְּךָ אֶת לָבָב כֹּל בְּנֵי הָאָדָם: (מ) לְמַעַן יִרְאוּךָ כָּל הַגִּמִּים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל פְּנֵי הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לְאַבְתָּיִנוּ: (מא) וְגַם אֶל הַנְּכָרִי אֲשֶׁר לֹא מַעֲמֻדָּה יִשְׂרָאֵל הוּא וְכָא מֵאֲרָץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֹךָ: (מב) כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת שְׁמֹךְ הַגְּדוֹל וְאֶת יְדֶךָ הַחֲזָקָה וְיִרְעֶזְהוּ הַנְּטוּיָה וְכָא וְהַתְּפַלֵּל אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: (מג) אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שִׁבְתֶּךָ וְעִשִׂיתָ כַּכּוֹל אֲשֶׁר יִקְרָא אֱלֹהֵי הַנְּכָרִי לְמַעַן יִדְעוּ כֹּל עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת שְׁמֹךְ לִירְאָה אֶתְּךָ כְּעֲמֻדָּה יִשְׂרָאֵל וְלִדְעַת כִּי שְׁמֹךְ נִקְרָא עַל הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בְּנִיתִי: ".
 8. **ישעיהו נ"ו:** " (ו) וּבְנֵי הַנְּכָרִים הַנְּלֹוִים עַל ה' לְשָׁרְתוּ וּלְאֵהָבָה אֶת שֵׁם ה' הַיְהוּת לֹו לְעַבְדִּים כֹּל שְׁמֵר שִׁבְתָּ מִחֲלָלוֹ וּמִחֲזִיקִים בְּבִרְתִּי: (ז) וְהִבְיֵאוּתִים אֶל הַר קֹדֶשׁי וְשִׁמְחֵתִים בְּבֵית תִּפְלָתִי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרִצּוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תִּפְלָה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים: ".
 9. **שו"ת עשה לך רב, ה' כ"ח:** "שאלה: בשכונתנו מתגורר נוצרי, ורוצה לבוא לבית - הכנסת להשתתף אתנו בתפלה, האם מותר לנו להרשות לו. תשובה: פשוט ביותר שאין למנוע בן - דת אחרת מלהיכנס להתפלל בבית כנסת, כל אימת שירצה בכך. שכן בית - כנסת הוא "מקדש - מעט" (מגילה כ"ט א) וכבר נפסק, שנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל (מנחות ע"ג): ופסקה הרמב"ם בהלכות מעשה הקרבנות פ"ג. וגם שלמה המלך בקש שתתקבל תפלת הנכרי שיבוא להתפלל בבית המקדש, וה"ה לבית - הכנסת. ואדרבא יש בזה משום קדוש ה'. ובחזון נביא קדשנו נאמר: והביאותים אל הר קדשי וגו' כי ביתי בית תפלה ייקרא לכל העמים".**

ב. ההלכות המיוחדות לקורבן נכרי – מחלוקת ר' שמעון ור' יוסי, וסתירת פסקי הרמב"ם

10. **זבחים, דף מ"ה:** "קדשי עובדי כוכבים - אין חייבין עליהם משום פיגול, נותר וטמא, והשוחטן בחוץ - פטור, דברי רבי שמעון, רבי יוסי מחייב. ת"ר: קדשי עובדי כוכבים - לא נהנין ולא מועלין, ואין חייבין עליהן משום פיגול, נותר וטמא, ואין עושין תמורה, ואין מביאין נסכים, אבל קרבן טעון נסכים, דברי רבי שמעון; אמר רבי יוסי: רואה אני בכולן להחמיר, שנאמר בהן לה'".
11. **פירוש המשנה לרמב"ם, זבחים ד' ה':** "לשון התורה, שהגויים מביאים קרבנות ומקבלין אותן מהם ... והלכה כר' יוסי".
12. **רמב"ם תמורה, א' ו':** "אין קדשי נכרים עושין תמורה מן התורה אבל מדברי סופרים שהנכרי שהמיר הרי זו תמורה".
13. **תוספות זבחים, שם:** "רואה אני בכולן להחמיר שנאמר בהן לה' - פי' בקרא דאיש איש דמרבין עובדי כוכבים שנודרין כתיב לה' למימר שעובדי כוכבים הם בכלל קדשי ה' משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מזבח".
14. **רמב"ם פסולי המוקדשין, י"ח כ"ד:** "קדשי עכו"ם אין חייבין עליהם משום פגול ונותר וטמא".
15. **רמב"ם מעשה הקרבנות, י"ט ט"ז:** "השוחט קדשי נכרים בחוץ חייב, וכן המעלה אותן בחוץ".
16. **כסף משנה, פסולי המוקדשין שם:** "משנה בפי' ב"ש (דף מ"ה) פלוגתא דר"ש ור' יוסי ופסק כר"ש וצריך טעם למה. ואפשר שטעמו מדגרסינן בריש תמורה (דף ב'): דבעי רמי בר חמא עכו"ם מהו שימיר ולא אפשר לאוקומי הבעיא לר' יוסי וכמו שכתבו התוס' שם, וכיון דרמי בר חמא בעי אליבא דר"ש אלמא הלכתא כוותיה ועוד דגמי' מפרש טעמיה בסתם. ויש מי שאומר שרבינו מפרש דמתני' דקתני דברי רבי שמעון ורבי יוסי מחייב לא קאי אלא אשוחטן בחוץ דסמיך ליה, לא לאין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא דלעיל מיניה דההוא סתם מתני' היא".
17. **מרומי שדה, זבחים דף מ"ה:** "אמר ר' יוסי רואה אני בכולן להחמיר - נראה לי דהרמב"ם מפרש להחמיר מדרבנן, ולא מחייב כמו לענין שחוטי חוץ, ור' יוסי מודה לענין פגול נותר וטמא ושי"ד שאין חייבין אלא מדרבנן, והוסיף ע"ד ר' שמעון לאסור תמורת עכו"ם מדרבנן. ופסק הרמב"ם פ"א מה' תמורה כר' יוסי, ולא כהכ"מ שאמר בטעמו דברים שאינם מובנים ... והא דמסיים ר' יוסי שנאמר בהן לה', וכן בתמורה שם מפרש הגמרא טעמו של ר' יוסי משום דכתיב לה'. אבל הכוונה דמשום שנאמר לה' לכן ראוי לגזור מדרבנן".
18. **חידושי הגרי"ז, זבחים דף מ"ה:** "ונראה דמתבאר מכל הסוגיא דקדשי עכו"ם וקדשי ישראל חלוקים הם בעצם החפצא של הקדושה ... וכיון דידענין דנתפס להם קדושה אחרת, ונקראו בשם קדשי עכו"ם, על כן ילפינן בגמרא לכל חד וחד מקרא מיוחד. ובוזה אתי שפיר דברי ר' יוסי דפליג, וס"ל דכיון דבקדושתו כתיב קדשי ה', הרי דלא נשתנו בעצם החפצא של הקדושה, וממילא שוב לא שייך כלל ילפותא למילף דיהא דינא חלוק לגבי פיגול נותר וטמא, כיון דבעצם ההקדש חד הם לא שייך כלל לקרותם קדשי עכו"ם, וזהו מה דקאמר ר"י בכולן אני רואה אותם להחמיר שנאמר בהם קדשי ה', והיינו דקדושה אחת להם עם קדשי ישראל, וממילא לא שייך למילף שיתחלקו בדינם ... ונהנה הרמב"ם פסק בכל מילי דלא כר"י דאין חייבין משום פיגול ונותר וטמא, ולענין שוחטן בחוץ פסק כר"י דחייב עליהן בחוץ, ונראה דהרמב"ם מפרש דבחוץ פלוגתא אחרינא היא ואין שייך לעיקר פלוגתא אי קדשי עכו"ם נשתנו מקדשי ישראל".
19. **הרמב"ן, שכחת הלאוין, ח':** "המצוה השמינית שנמנענו שלא נקבל שקלים מן הגוים ולא נצרף אותם עמנו בקרבנות הצבור כגון התמידין והמוספין וזולתם. והוא אמרו ית' (אמור כב) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום במ לא ירצו לכם".
20. **משך חכמה, ויקרא כ"ב:** "ואולי יתכן להיות (=ביישוב דעת הרמב"ם), כי לר' שמעון בזבחים מה, א, דקיימא לן כותיה, דקדשי עכו"ם אין מועלים בהם ואין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וכו', דלאו "קדשי ה'" המה, אם כן איך יהיה סברא דקרבנות צבור שהם "אשה ריח ניחוח תמיד לה'", יבא בהשתתפות העכו"ם?! חלילה לומר כן! והתורת כהנים קאי אליבא דר' יוסי (שם), דסובר דמועלין בהם וחייבים משום פיגול וכו', "וקדשי ה'" המה, לכן צריך קרא למעטינהו".
21. **יבמות, דף ס"א:** "תניא, וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר: קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל, שנא': ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם".

22. **זבחים, דף מ"ה:** "ועובדי כוכבי" - בין בשוגג ובין במזיד לא הורצה. אמרו רבנן קמיה דרב פפא: כמאן? דלא כרבי יוסי, דאי רבי יוסי, האמר: בכולן אני רואה להחמיר! אמר להו רב פפא: אפי' תימא רבי יוסי ... אמר קרא: לרצון להם, ועובדי כוכבים לאו בני הרצאה נינהו".
23. **חידושי הגרי"ז, שם:** "וזהו דקאמר הגמרא גבי ריצוי ציץ, דהוי ס"ל להגמרא דהא דנתמעטו קדשי עכו"ם מדין ריצוי ציץ, הוי ג"כ משום דבעכו"ם קדושה אחרת להם, וע"ז קאמרינן דלא כר"י דלר"י קדושה אחת להם. והא דמתרץ הגמרא לרצון להן ואין עכו"ם בני הרצאה, היינו דהא דנתמעט עכו"ם מדין ריצוי ציץ, אין זה מחמת דין הקדישן אלא דהוא מיעוט בבעלים של הקרבן, דאם הבעלים של הקרבנות הם נכרים, לא נאמר בהם דין ריצוי ציץ".
24. **תורה תמימה, שמות כ"ח, הערה כ"ט:** "ואפשר לפרש הלשון "לאו בני הרצאה נינהו" - כמו לאו בני גיטין וקדושין הם, והיינו שאין להם מצות ציץ בכלל ולכן לא שייך בהו שירצה על הקרבן הנעשה בטומאה. ורש"י פירש בענין אחר".
25. **רש"י זבחים, דף מ"ה:** "לאו בני הרצאה - להקב"ה הם שאינו מתרצה להם".
26. **שו"ת משנה הלכות, י"ג ח':** "בדבר השאלה אי יש דין תפילה לעכו"ם ואי יש לעשות פעולות שיתפללו לה' בבתי ספר שלהן (פובליק סקולס) עכ"פ איזה תפילה שהוא. ולכאורה נראה פשוט דאין לעכו"ם שום דין תפילה בין למ"ד תפילות אבות תקנום לישראל תקנו להם ולבניהם אחריהם ולא לב"נ ובין למ"ד כנגד תמידין תקנום עכו"ם אין להם שייכות בהם ואין להם שייכות לתפילה כלל. איברא דנלפענ"ד דמצאתי דבר חדש שאפילו אם מתפללים אין תפלתם מתקבלת לשמים ואינה נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא, ומקור הדברים בספר האשכול ... ובדב"ר פ"ב י" אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא כשיהיו אומות העולם באים להתפלל לפניך אל תענה אותן וכו' שנא' ישועו ואין מושיע אל ה' ולא ענם אבל כשישראל קוראין אצלך מיד שמע תפלתנו ... ובמה שכתבתי נלפענ"ד לפרש דברי הגמ' (זבחים מ"ה ע"ב) וז"ל אלא אמר רב אשי אמר קרא לרצון להם ועו"כ לאו בני הרצאה נינהו, ופרש"י לאו בני הרצאה, להקב"ה הם שאינו מתרצה להם ע"כ, ולפום ריהטא אין לו מובן, ולפמ"ש לעיל מובן מאד דכיון דאין תפלתם נכנסת לשמים ואין מקבל תפלתם ותפלה בא לרצות וממילא לאו בני הרצאה נינהו ואתי שפיר מאד".
27. **מדרש תנחומא, צו א':** "בלעם הרשע הוא היה סגורן של אומות העולם ועל ידי האומות הוא מדבר הדבר ... כך בלעם - אמר ליה הקדוש ברוך הוא: רשע מה אתה עושה בכאן? אמר ליה: את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח, אמר ליה הקדוש ברוך הוא הירצה ה' באלפי אילים? ... אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע אלו הייתי מבקש קרבן הייתי אומר למיכאל ולגבריאל והיו מקריבין לפני, וממי אני מבקש קרבן מישראל ... א"ל הקדוש ברוך הוא מה אתה מבקש להטעות את עצמך לפני שאקבל קרבן מן האומות אין אתה יכול, שבועה היא מאת בני ישראל, ברית עולם, תנאי הן שאיני מקבל קרבן אלא מישראל לכך נאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר".
28. **אמרי אמת, צו תרע"ח:** "והלא איתא שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל! גם למה לא הביא המדרש זאת בפרשת ויקרא על הפסוק "אדם כי יקריב מכם". אלא שפרשת ויקרא היא ענין עשיית הקרבנות, וזה יכולין אפילו האומות, אבל פרשת צו היא תורת הקרבנות דכתיב זאת תורת העולה וגו' ולזה אין שייכות רק לישראל, כדאיתא (סוטה כא א) עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה והיינו זאת תורת העולה, ואיתא (רש"י) שכל תורה לרבות היא בא והובטחו ישראל שיהיה להם תמיד שייכות. איתא (מעילה ג א) כל שהיה פסולו בקודש אם עלו לא ירדו, ישראל הם פסולין בקודש, נשמת ישראל היא כענין שאיתא (כתובות מח א) עולה עמו ואינה יורדת עמו".